

29 Mayıs 1453
İstanbul'un Fethi'nin
568. Sene-i Devriyesi

Müjdelenmiş fethin, kumandanlarının ve askerlerinin anlatıldığı kitaplar

camlica **kitap**

Çamlica Kitap mağazalarında ve
www.camlicakitap.com'da!

Ramazan Bayramınız
Mübarek Olsun!

Hediye Kitap Olsun

Bayram sevincini sevdiklerinizle yaşayın diye özel hazırlanmış hediye paketleri
Çamlıca Kitap mağazalarında sizleri bekliyor.

İstediğiniz kitabı seçin,
özel paketiyle
sevdiklerinize ulaştıralım.

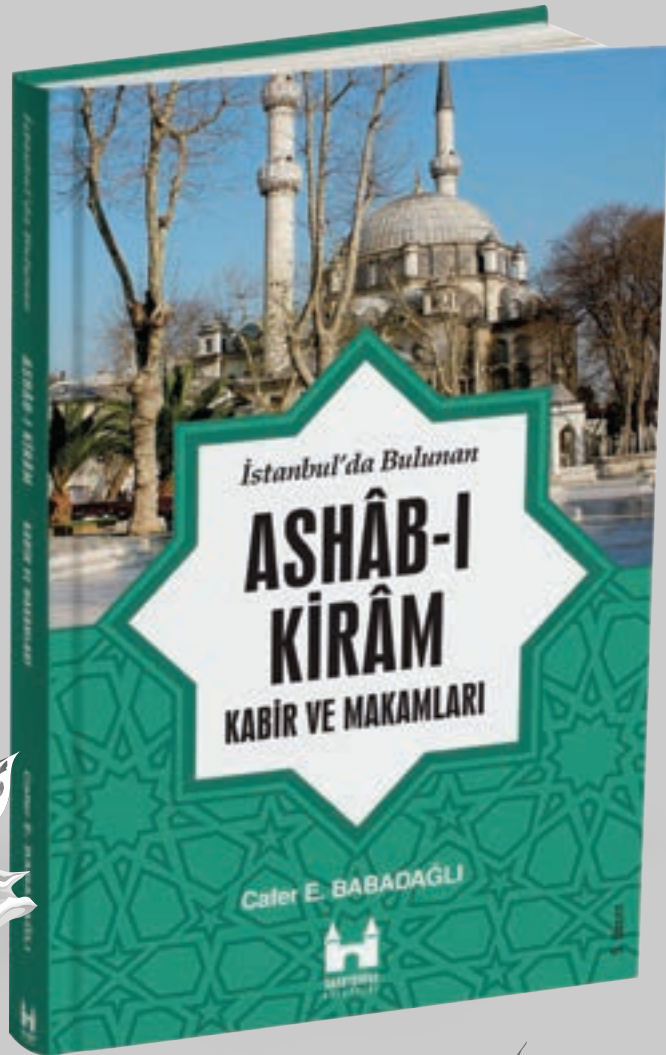
QR kodu okutarak
mağazalarımıza
ulaşabilirsiniz

camlicakitap.com

*Bu eser, Peygamber Efendimiz'i
(s.a.v.) gören gözleri*

Ziyarete Çağırıyor

Çamlıca Kitap mağazalarında ve
www.camlicakitap.com'da!

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
MAYIS 2021 - SAYI 153

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicaklibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

DOĞU AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
abone@camlicakitap.de

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayınlanırsa yahut yayınlanmasın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleyi yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü mesuliyeti yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkizi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 38

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i t y / yedikitadergisi

Yedikitadan...

F

atih Sultan Mehmed Han, İstanbul'un fetih hazırlıkları esnasında Edirne'de toplanan divana şöyle hitap etmişti: "Sahip olduğumuz devlet ve memleketimizin, birçok tehlikeli muharebe ve mücadeleler neticesinde, ecdadımızın koruyucu elleriyle bize ulaştığını hatırlatmaya gerek yoktur!"

Genç sultanın bahsettiği tehlikeli badirelerden

birisi ve hatta en önemlisi, Osmanlı tarihinin kırılma noktalarından olan "Fetret Devri"dir. On bir yıllık bu dönemde büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalan devleti sırtlamak, 14 yaşındaki şehzade Çelebi Mehmed'e nasip olmuştur.

Çelebi Mehmed, Ankara Savaşı sonrasında başlayan zor günlerin ardından dağıldı zannedilen Devlet-i Aliyye'yi topladı. Düzeni yeniden tesis etti. Sahip olduğu üstün meziyetlerle Osmanlı hanedanına yaraşır bir surette, çetin yolları başarılı bir şekilde aşmıştı.

Bundan sonra ecdadının emanetine sahip çıkma ve onu ihya vazifesi, Çelebi Mehmed'deydi. Tahta geçtikten sonra, babası ve dedelerinin yolundan giderek, içte ve dışta fetihler gerçekleştirdi. Dağılan Anadolu birliğini yeniden tesis etmeye çalıştı. Rumeli'de ve denizlerde fütuhatlara devam etti. Osmanlı'nın önemli şehirlerinde imar faaliyetleri başlattı. Bu faaliyet ve gayretleriyle, Osmanlı'nın ikinci kurucusu unvanını hak ediyordu.

Zor bir dönemde tahta çıkan sultan, 7 yıl padişahlık yapmış, 24 muharebeye katılmıştı. 32 yaşında vefat eden sultanın vücudunun 41 yerinde kılıç ve ok yaraları olduğu rivayet edilir.

Ömrünün tamamını seferde geçiren Çelebi Mehmed'in bu azmi, "Ecdadımıza layık nesiller olduğumuzu göstereceğiz, onların yolunu izleyerek ruhlarını şâd edeceğiz!" diyen "İstanbul Fatihi"ne de ilham olmuştur, kim bilir...

Vefatının 600. sene-i devriyesi münasebetiyle kapaga taşıdığımız Çelebi Mehmed dosyası, her ay ele aldığımız bütün mevzular gibi, tarihe doğru şekilde bakmamız ve tarihi doğru şekilde anlamamız adına mesajlar taşıyor.

Ramazan-ı Şerif Bayramı'nızı tebrik eder, istifadeli okumalar dileriz.

içinde

MAYIS 2021
sayı

153

20-45

**MÜCEDDİD-İ DEVLET
ÇELEBİ MEHMED**

PROF. DR. SELİM HİLMİ ÖZKAN

**ÇELEBİ MEHMED'İN ÇETİN
İMTİHANI**

ASAF KEREM

**OSMANLI'NIN BAŞŞEHİRLERİNDE
ÇELEBİ MEHMED İMZASI**

TUNA SER

**TÜRBE DEĞİL
SANAT ESERİ**

**ÇELEBİ MEHMED DEVRİ
İLİM VE KÜLTÜR HAYATI**

YUNUS EMRE BOZOK

ekiler

6

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

8

RESİMLİ TARİH

AHMET APAYDIN

10

MALUM OLA Kİ

MEHMED ŞEVKİ

12

YAZIHANE

1200 YILLIK
NASİHATLER

14

BİR AĞAÇ İLE TAŞIN
300 YILLIK HİKÂYESİ
TAŞLI ÇINAR EFSANESİNİN
ASLI

ÜMİT YÜKSEL

46

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

48

SATIR ARALARINDAKİ
HAYATLAR
OSMANLI'DA
KASAPLIK

DOĞAN YILMAZ

54

KARAMAN
HATUNİYE
MEDRESESİ

SÜLEYMAN GÜNDAR

63

BERCESTE

64

İSİMDEN
MÜSEMMAYA

MEHMED BAĞ

66

RUMELİ YÂDİGÂRI
SEREZ
KÜTÜPHANESİ'NİN
İSTANBUL'A TAŞINMA
SERÜVENİ

DR. HASAN YILDIZ

72

TARİHTEKİLER

NAMINA METHİYELER
YAZILAN SEBZE
LAHANA

EMRE BOYACI

76

TESTGÂH
YEMEK YEMENİN DE
ALIŞKANLIKLARI VAR!

AHMET SARBAY

78

BULMACA

SELMAN ASLAN

ayrın gunu

ayrın günü

15 Mayıs

1174

**NUREDDİN
MAHMUD ZENGÎ
VEFAT ETTİ**

1146

Babası İmâdüddin Zengî vefat edince,
Selçuklulara bağlı Halep Atabeyi oldu.

1146

İmâdüddin Zengî devrinde fethedilen Urfa, tekrar haçlıların eline geçince, burayı yeniden fethetti. Böylece haçlıların Urfa Kontluğu'nu tekrar diriltme çabası başarısız oldu.

1148

Şam'ı kuşatan haçlılarla savaşarak onları mağlup etti. Bu sayede, II. Haçlı Seferi'nin başarısızlıkla sonuçlanmasını sağladı.

1153

Yukarı Mezopotamya, Güneydoğu Anadolu ve Suriye'yi hâkimiyet altında toplayarak sultanlığını ilân etti.

1171

Mısır'daki Şii Fâtımîlerin haçlılarla ittifak yapması ve bozgunculuk çıkarması üzerine, veziri Esedüddin Şirkûh ve onun yeğeni Selahaddin Eyyûbî'yi Mısır'a gönderdi. Fâtımîleri ortadan kaldırarak Selçukluların hayalinin gerçekleşmesine, yani İslâm birliğinin tesisine önayak olmuştu.

15 MAYIS 1174

Şam'da boğaz iltihabı sebebiyle vefat etti. Vefat ettiği, ardında büyük bir devlet bırakmıştı. İslâm dünyasının en parlak simalarından olan Nureddin Mahmud Zengî, hayatı boyunca yaptığı mücadeleler sayesinde, haçlılara karşı İslâm cephesini birleştirmiş, onlara daha fazla ilerleme imkânı vermeyerek sahil şeridinde kalmalarını sağlamıştır.

İmam-ı Âzam Hazretleri'nin Bağdat'ta bulunan kabri

MAYIS'TA BAŞKA NE OLDU?

7 MAYIS 767

İmam-ı Âzam Hazretleri vefat etti.

23 MAYIS 1040

Selçuklular, Gazneliler'i Dandanakan'da mağlup etti.

17 MAYIS 1639

Osmanlı ile Safevîler arasında, Kasr-ı Şirin Muahedesi imzalandı.

12 MAYIS 1881

Fransa, Tunus'u işgal etti.

Silistre, tarih boyunca hem kuzeyden gelen saldırılara karşı bir kalkan hem de kuzeye yapılacak fetihler için bir üs olarak kullanıldı.

TUNA KIYISINDA BİR OSMANLI YÂDİGÂRI **SİLİSTRE**

Günümüzde Bulgaristan-Romanya sınırında, Tuna nehri kıyısında yer alan Silistre, ilk defa 1388'de Çandarlı Ali Paşa tarafından Osmanlı topraklarına dâhil edildi. Asıl fetih ise Çelebi Mehmed devrinde gerçekleşecekti.

16. yüzyıl Osmanlı tahrir kayıtlarına göre, şehirde 18 mahalle bulunuyordu. 5 mahallede 193 hane Müslüman yaşıyordu. Nüfus zamanla arttı ve Silistre, Müslüman şehri kimliğine büründü.

1846'da Silistre'yi ziyaret eden Sultan Abdülmecid, şehirde zarif bir caminin inşasını emretti. Yapılan camiye, Mecidiye Camii denildi. Bu yapı, günümüze kadar gelmiştir.

93 Harbi (1876-1877) sırasında Silistre, Ruslara karşı direndi ancak sonunda teslim olmak zorunda kaldı. Savaşın sonra yapılan anlaşmayla kadim Türk şehri, önce Romanya'ya daha sonra Bulgaristan'a verildi.

Bugün vatan toprakları dışında kalsa da barındırdığı kadim hatıralar ve müstesna eserlerle Silistre, hâlâ kalbimizdeki yerini korumaktadır.

1200 YILLIK NASİHATLER

Tahir b. Hüseyin-821

Yazıhane

Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlıyorum...

Bir olan ve ortacı bulunmayan Allah'tan kork. Gece ve gündüz, idaren altında bulunan halkı korumanın gayreti içinde ol. Allah'ın sana verdiği âfiyeti; âhiretini, gideceğin yeri, hesap vermek için bekletileceğin ve kendisinden mes'ul tutulacağın şeyi hatırlaman için kullan...

Beş vakit namazdan sonra yapman gereken ikinci husus Resûlullah'ın (s.a.v.) sünnetlerini işlemek, onun ahlâkıyla ahlâklanman ve selefi salihinin yolundan gitmendir. Bir işle karşılaştığın zaman önce o iş hakkında Allah'tan korkarak, Kur'an-ı Kerim'inde bildirmiş olduğu emir, yasak, helâl ve haramlarına dikkat ederek ve Resûl'ün sünnetine bağlı kalarak ondan yardım iste. Sonra da bu işi Allah'ın sana uygun gördüğü tarzda yerine getirmeye çalış. Sana yakın olan veya olmayan birine karşı, hoşlandığın veya hoşlanmadığın hususlarda adaletten bıkmayı usanma...

Bütün işlerde orta yolu tut; çünkü hiçbir şeyin faydası, orta yolu tutmak kadar açık seçik, emniyet bakımından belirli ve fazilet yönünden daha derli toplu değildir. Orta yolu tutmak, doğru yola ve hidayete sevk eder. Doğru yol ise İlahî muvaffakiyete kılavuzluk eder, muvaffakiyet de saadete götürür.

İyiliğin Şerefi, Çabuk Yapılmasındadır

Söz verdiğin zaman sözünü tut. İyilik yapmayı vaad ettiğin zaman hemen onu yerine getir, iyilik yapmaya yönel ve iyilik yaparak kötülükleri defetmeye çalış. Dilini yalandan ve yalan şahitlikten uzak tut ve yalan söyleyenlere buğzet. Ayrıca söz taşıyan kogucuları

*Halife Me'mun döneminde
(813-833) Rakka'ya vali tayin
edilen Abdullah'a babası Tahir
bir mektup yazar. Bu mektubun
kopyaları kısa süre içinde elden
ele dolaşmaya başlayınca,
Halife Me'mun mektubu ister.
Baştan sona okur ve çok beğenir.
Sonra onun emriyle bu mektup
çoğaltılarak etrafta bulunan bütün
valilere gönderilir. 1200 yıl önce
çok beğenilen mektuptaki tavsiye
ve nasihatler, ibret doludur...*

kendinden uzaklaştır. Çünkü yalan söylemek, günahların başı, yalan şahitlik ve koguculuk ise günahların sonudur. Bu sebepten koguculuk yapanla, kendisine söz taşıyan kimselerin başları selâmete ermez. Ayrıca kogucu ile arkadaşlık edenin de başı dertten kurtulmaz. Aynı zamanda kendisine taşıyan söze uyarak hareket eden kişinin hiçbir işi rast gitmez.

İyi ve doğru kimseleri sev. Hak yolda oldukları müddetçe asalet ve şeref sahibi kişilere yardımcı ol. Zayıflara yardım ederek onları sıkıntıdan kurtar, yakınlarını görüp gözet. Bunları yaparken de Allah'ın rızasını ve emrini yüceltmeyi talep et. Ayrıca yapmış olduğun bu hareketlerden dolayı Allah'tan sevap ve ahiret yurdunu iste. Kötü arzulardan, zulümden kaçın ve bunları düşüncenden uzaklaştır. Aynı zamanda böyle bir düşünce içerisinde olmadığını halkına göster. Halkın siyasetini adaletle yumuşatmaya çalış, onlara hak ve seni hidayete götüren bilgi ile muamele et.

Öfkelenmediğin zaman nefsin hâkim ol. Vakar ve hilm içerisinde bulunmayı tercih et. Hiddet ve öfkeden, içinde bulunduğun durum dolayısıyla gurura kapılmaktan ve 'Başınızda bulunuyorum, istediğimi yaparım.' demekten sakın. İşte bunlar senin, Allah'a karşı olan yakînin azalmasını ve görüşünün eksilmesini çabuklaştırır.

İhlâslı Ol, Aşırı Hırsla Kapılma!

Allahü Teâlâ'ya karşı niyetinde samimi ol. Şunu iyi bil ki mülk Allah'ındır, onu dilediğine verir ve dilediğinden

de çeker, geri alır. Nimetin bir kimsenin elinden çıkıp gitmesi, hiçbir zaman, sultana yakın olan ve nimetleri ellerinde bulundurup refah içerisinde yüzen kimselerin, Allah'ın kendilerine lütfundan vermiş olduğu nimetlere karşı nankörlük etmeleri ve bu nimetler sebebiyle büyüklenmeleri yüzünden bu nimetlerin ellerinden çıkmasından daha çabuk olmaz.

Aşırı hırstan sakın, biriktirmen ve saklaman gereken zahire ve hazinelerini iyilik etmek, takvâ, adalet, halkı ıslah etmek ve memleketlerini imar etmek, onların işlerini araştırıp ilgilenmek, canlarını korumak, gönlü yanık kimselere yardım etmek için kullan. Bilmelisin ki, toplanıp hazinelerde bekletilen mallar çoğalmaz. Bu mallar ancak halkın durumunun iyileştirilmesi, haklarının kendilerine verilmesi ve hayat yüklerinin karşılanması halinde çoğalır ve artış gösterir. Bu mallar sayesinde halkın durumu düzelir, idare bununla süslenir, hayat bununla güzelleşir, şeref ve kuvvet bununla pekişir. O hâlde hazinelerinde gerçekten mal biriktirmek istiyorsan, bu malları İslâm'ın ve Müslümanların mamur olması için harcamalısın...

Tarihten Ders Al

Bilmelisin ki adaletle hükmetmenin Allah katındaki değeri büyüktür ve bu değere hiçbir şey denk değildir; çünkü adalet, Allah'ın, yeryüzündeki insanların durumlarını ölçtüğü bir terazidir. Hüküm ve diğer sahalarda adaleti yerine getirmekle halkın durumu düzelir, yol emniyeti sağlanır, mazlum, hakkını zalimden tam olarak alır. Ayrıca diğer insanlar da haklarını kolaylıkla alırlar, hayat güzelleşir, halk, idarecisine karşı itaat hakkını

ifa eder, Allah afiyet ve selâmet bahşeder, din ayakta durur, seriat ve kanunlar kendi mecralarında yürürler.

Bir şey verdiğin zaman başa kakmadan ve tekdir etmeden, cömertlik ve gönül hoşluğu ile karşılığında iyilik ve ecir beklemek suretiyle ver. Zira bu şekilde verilen bahşişler ve hediyeler, Allah'ın izniyle kârlı bir ticaret olacaktır.

Gördüğün dünya hadiselerinden, senden önce gelen ve geçmiş çağların, helak olmuş milletlerin hükümdarlarından ibret al, sonra da bütün ahvâlinde Allah'ın emrine sarıl. Onun sevdiği şeylerin sınırında dur, seriat ve koyduğu kanunlara göre amel et. Dinini ve kitabını ayakta tutmaya çalış. Bunlara ters düşen şeylerden uzak dur ve Allah'ın gazabına davet eden şeylere karşı koy. Haram mal toplamaktan ve topladıklarını da müsrifçe harcamaktan sakın.

Yaptığın İşin İdrakinde Ol!

Tek arzun, dinin emirlerine tâbi olmak ve onları yerine getirmek, işlerin iyilerini ve üstün olanlarını tercih etmek olsun. Ayrıca yanına girip çıkanların ve kendin için seçtiğin has kimselerin senin nazarında en iyisi, sende gördüğü bir ayıbı ve kusurunu, korkarak تنها bir yerde söylemekten ve bildirmekten çekinmeyen kimse olsun. İşte böylesi kimseler, senin en samimi öğüt veren dostların ve yardımcılarıdır.

İdaren altında bulunan halka ve başkalarına karşı yaptığın iyiliği başa kakma. Onların hiçbirinden vefa, istikamet ve müminlerin emîrinin işlerine yardımdan başka hiçbir şeyi kabul etme. Yapmak istediğin iyiliği, bu esaslar çerçevesinde yap. İşte bu mektubumu iyice anlamaya çalış, sık sık bu mektubun muhtevası hakkında düşün ve onu tatbik etmek için gayret göster. Bütün işlerinde Allah'tan yardım iste ve ondan hayırlı kılmasını talep et; zira Allah (c.c.), iyilerle beraberdir. Hayatta aldığın en büyük tavır ve hayatının en üstün değeri, Allah'ın rızasını kazandıracak, dini için nizam olacak, dininin mensuplarına vakar ve şeref bahşedecek, zimmîler ile Müslüman millete adalet ve asayiş sağlayacak şeyler olsun. Allahü Teâlâ'dan, sana yardımcı olmasını ve muvaffak kılmasını, doğru yolu ihsan buyurmasını ve seni korumasını istiyorum... ■■

TÜRBE DEĞİL SANAT ESERİ

Bir türbeden daha fazlasını ifade eder Yeşil Türbe. Osmanlı'nın ikinci kuruluşunun ilk şaheserlerinden biridir o... Kapısı, minberi ve çini işlemleriyle görenlerin zihninde türbeden ziyade şaheser izlenimi bırakır...

Özellikle mihrabı ve Çelebi Mehmed'in sandukasını süsleyen kabartmalı çinilerin, Osmanlı coğrafyasında bir emsali yoktur. Türbenin künde-kâri tekniğiyle yapılan motifli kapısı da görenleri hayrete düşüren bir zarifliktir.

Türbe, dışarıdan tek katlı gibi gözüke de sandukaların bulunduğu salon ve bunun altında yer alan mezar odasıyla beraber iki katlıdır. Sultan ile aile efradının yer aldığı sandukalar, temsildir. Sultan ve diğer naaşlar, türbe altındaki mezar odasına defnedilmiştir.

Yeşil Külliye'nin kuşkusuz en tanınmış yapısı, Yeşil Türbe'dir. Caminin tam karşısında bir tepecikte yer alan ve Çelebi Sultan Mehmed'in medfun olduğu türbe, ihtişamlı yapısı ve ince işçilikli çinileriyle Bursa'nın sembolüdür.

Türbe, 1421 yılında, rivayete göre sultanın vefatından 40 gün önce tamamlanır. Mimarı, aynı zamanda vezir olan Hacı İvaz Paşa'dır. Türbenin kalem işleriyle çinilerini, taş ve ahşap satırlar üzerindeki nakışlarını Nakkaş Ali; bir sanat şaheseri olan ahşap kapısını Tebrizli Ahmed oğlu Ali yapmıştır.

Küfeki taşından kaide üzerine oturan, her kenarı 8,20 metre sekizgen gövdeli türbe, yüksek kasnaklı ve Türk üçgenlerine oturan kurşun kubbesiyle 25,5 metre yüksekliğe sahiptir. Aynı zamanda Osmanlı türbelerinin en yükseğidir.

HOŞAFIN ZARİF KÂSESİ

İkinci Mahmud Han, bazı Ramazan akşamları Beşiktaş sarayından Fatih tarafına geçer, çarşıda Kalpakçılarbaşı'ndaki bir tuhafiyeci dükkânında yahut Beyazıt'ta Mürekkepçiler kapısındaki bir dükkânda oturarak gizlice halkı seyrederdi. Bazen de gündüzleri camileri dolaşıp hafız ve vaizleri dinler ve ara sıra kâtip kıyafetine girerek musahibi Said Efendi ile beraber şehirde tebdil dolaşırdı.

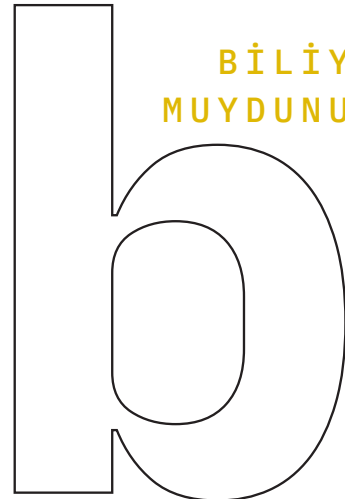
Sultan İkinci Mahmud, bir Ramazan-ı Şerif günü, eski şeyhülislâm Dürrîzâde Abdullah Efendi'ye, habersizce iftara gitmeye karar verir.

Kibar ve çok zengin bir zat olan Dürrîzâde Abdullah Efendi, Üsküdar'da muhteşem bir konakta oturuyordu. Padişah, Üsküdar'a geçip Mihrimah Sultan Camii'nde ikinci namazını kıldı ve namazdan sonra iskele civarındaki karakolda istirahat çekilip vükelâ ve ricâli davet etti. İftara doğru kalabalık bir heyetle Doğancılar'a doğru yürümeye başladılar. Bütün bu kalabalığın, Dürrîzâde konağına doğru geldiğini gören Kethüda Efendi, büyük bir telaşla efendisine koşup, padişahın, vükelasıyla beraber gelmekte olduğunu haber verdi. Dürrîzâde sakin bir sesle, "Efendi, ne telaş ediyorsun! Hareme haber gönder, harem tablalarından bir iki tanesini dışarıya versinler, benim yemeği de efendimize takdim ediniz." dedi ve gelenleri karşıladı.

İftar vakti olduğundan hemen sofraya oturuldu. Sultan Mahmud, ayrı bir salonda Dürrîzâde ile beraber iftar ediyordu. Yemekler çok nefis ve bilhassa yemeklerin geldiği kaplar fevkalâde kıymetli ve zarifti. Tabaklar, kâseler, Sultan Mahmud'un dikkatini çekmişti. O sırada pilavla gelen billur hoşaf kâsesini, diğer kâse ve tabaklar kadar güzel bulmayan padişah, bunun sebebini sordu. Dürrîzâde de "Dâiniz (duacınız), hoşafın lezzetini bozmasın diye buz parçalarını hoşafın içine attırmıyorum da manzûr-ı şâhâneleri olduğu (gördüğünüz) gibi, kâseleri buzdan yaptırıp hoşafı onun içine koyduruyorum." cevabını verdi. Padişah, sonraları bu iftar hikâyesini yakınlarına anlatırken bu buzdan kâse için "Bilemediğime çok utandım!" dermiş. Bu ziyaretten sonra, yanında Dürrîzâde'nin ismi ne vakit geçse şeyhülislâmı, "kibardır." diye anarmış.

**Mısır Çarşısı'nın,
Yeni Cami
Külliyesi'ne ilave
olarak, caminin
ve görevlilerin
ihtiyacını
karşılama üzere
bir vakıf eseri
olarak inşa
edildiğini; buradaki
dükkânlarda satılan
malların çoğunlukla
Mısır'dan geldiği
için 18. yüzyılın
ortalarından
itibaren "Mısır
Çarşısı" diye
anılmaya
başlandığını...**

**BİLİYOR
MUYDUNUZ?**

ÇÖMLEK HESABI

“Doğruluğu şüpheli olan hesap” manasında kullanılan bu tabir, Nasreddin Hoca’nın bir fıkrasına dayanır:

Anlatırlar ki, bir sene Ramazan-ı Şerif geldiğinde Hoca “Neme lazım, halka uyup gün saymak; bir çömleğin içine günde bir taş bırakayım, otuz gün tamam olunca bayram edeyim.” diyerek bir çömleğin içine Ramazan-ı Şerif’te her gün bir taş bırakmaya başlar. Ne var ki, bu durumu Hoca’nın kızı görüp birkaç taş da o bırakır. Bir gün Hoca’ya birkaç kişi gelip “Hocam, bugün ayın kaçıdır?” diye sorar. Hoca “Biraz sabredin hele!” diyerek eve gider ve çömleği döküp sayar ki yüz yirmi beş taş olmuş. “Eğer bunun tamamını dersem bana

sefiş (ölçsüz) derler.” diye düşünür, dışarıya çıkar, bekleyenlere “Bugün ayın kırk beşidir!” diye cevap verir. Meğer ayın yirmi beşiymiş. Adamlar, gülererek “Hocam, bir ay otuz gündür, kırk beş gün olma ihtimali yoktur.” deyince, Hoca şöyle der: “Ben yine insafı söyledim. Eger çömlek hesabına bakarsanız, bugün ayın yüz yirmi beşidir.”

Burhaneddin Efendi, bu fıkranın zımnında, Ramazan-ı Şerif’in evveline ve ahirine dikkat edilmesi ve Hoca’nın kızının zâhîde birisi olup üç aylar ile mübarek günleri de oruçlu geçirerek yüz yirmi beş güne ulaştırdığının kastedildiğini söyler.

MÜSTESNA ESER

Yazar geçinen birisi, Fransız şairlerinden Piron’a sormuş:
“Hiç kimsenin cesaret edemediği ve edemeyeceği bir konuya ait müstesna bir eser yazmak istiyorum, ne dersiniz?”
Şair cevap vermiş: “Öyleyse kendinize bir medhiye yazın.”

MUSHAFLARA “HAREKE” NASIL KOYULDU?

Müslümanlar, halife Abdülmelik bin Mervan zamanına kadar kırk küsur senedir Hazret-i Osman’ın (r.a.) yazdırmış olduğu Mushaflardan Kur’ân-ı Kerim okumaktaydılar. Irak ve Horasan valilerinden Haccâc bin Yusuf, bir gün Kur’ân-ı Kerim okuyan bir zatın bir kelimedeki harekeyi yanlış okuduğunu ve mananın bozulduğunu fark etmişti. Bu hadiseden sonra Mushaflara i’rab/hareke koydurdu.

İlk koyulan i’râb alâmetleri, Mushafların yazı renginden farklı olarak kırmızı noktalar idi. Fetha alâmeti harfin biraz üzerine, zamme alâmeti harfin hemen üstüne, esre alâmeti de harfin altına koyulan tek noktalar, tenvin alâmeti ise iki nokta idi. Bundan sonra Halil bin Ahmed Ferâhidî, şeddeyi, meddi, hemzeyi, cezmi, vasl alâmetini ekledi. Böylece noktaları bugünkü elimizde bulunan Mushaflardaki alâmetlere çevirmiş oldu. Daha sonra da sûre ve âyet başları tespit edilip alâmetler konulmuştur.

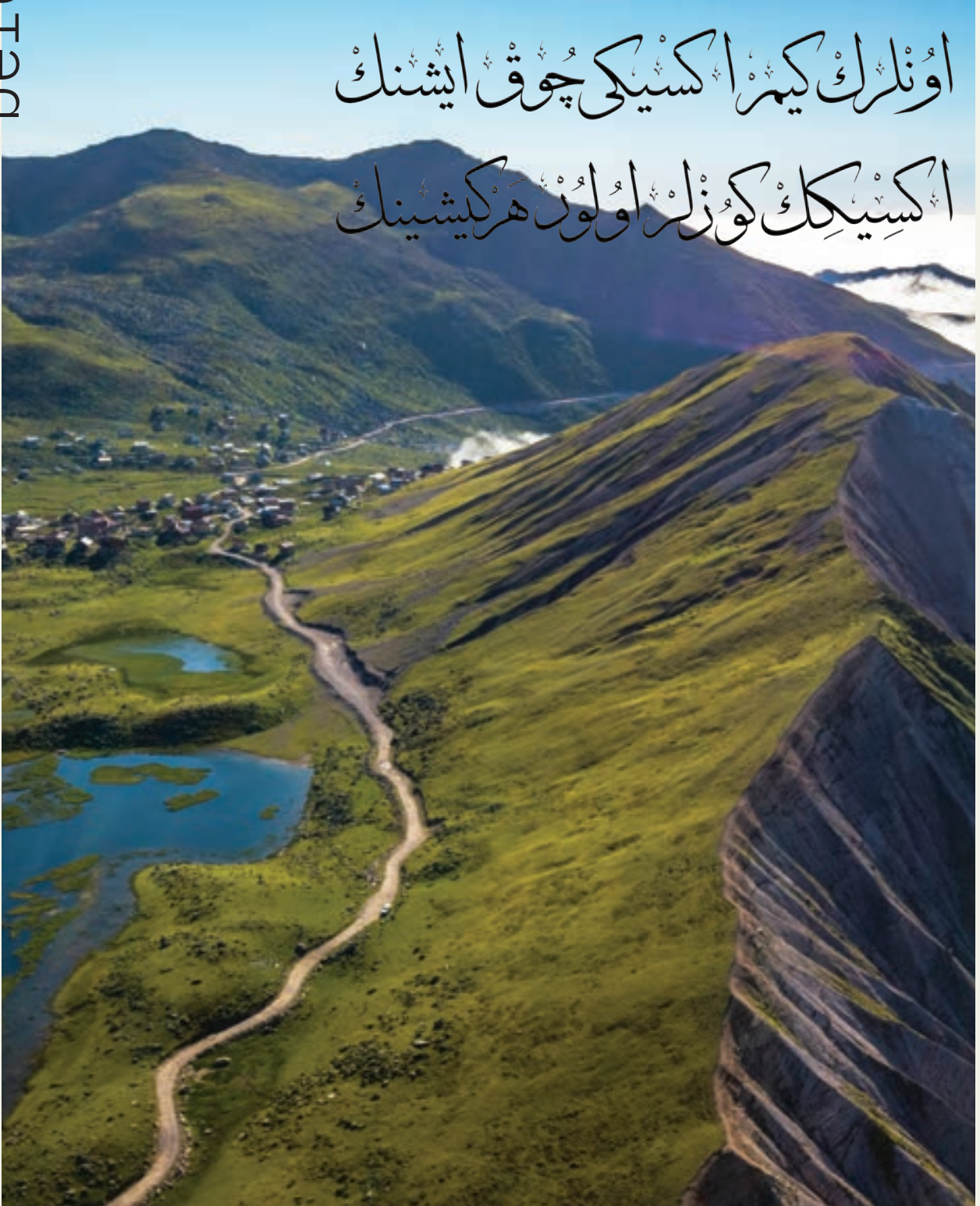
Onların kim eksigi çok işinin
Eksigin gözler olur her kişinin

(Süleyman Çelebi)

(Eksigi çok olan kişiler, herkesin eksigini gözler.)

اۇنلار كيمز اكسيكى چوق ايشنىك
اكسيكىك كوزلر اولۇن هر كيشىنىك

Fotoğraf: Kaçkar Dağları - Hat: Ahmet Süha İkizçınar

Bir Eser Türü

FÜTÜVVETNAME

فتوت نامه

Fütüvvet, “feta”dan gelen bir kelime. Yigitlik, kahramanlık manalarına geliyor. Fütüvvetname ise bu yigitligin ne olduğunu tarif eden eserlerin ortak adı. Peki, yigitlik nedir? İslâm âlimleri, bunun cevabını öyle derin, öyle güzel yerlerde aramıştır ki çağlar boyu İslâm’ın muazzez nesillerini yetiştiren fütüvvetnameler, bu suale aranan cevaplar sayesinde ortaya çıkmıştır.

Kur’ân-ı Kerim’de Ashab-ı Kehf’ten “feta” diye bahsedilmesi, fütüvvet kavramının temelini oluşturur. Fütüvvet, gerçek yigitlik, nefsinin heveslerine boyun eğmemek diye tarif olunmuştur.

Şu halde fütüvveti izah ederken iman, itikat ve amelden bahsedilmemesi imkânsızdır. Zira iman olmadan, yigit olma ihtimali yoktur. İmanı olan kimse, kendisinde mesuliyet hisseder. Mesuliyeti olan bu vazifesini, bir usul dairesinde yerine getirir. İşte fütüvvetnameler, o usulü anlatan eserlerdir.

Feta’nın kim olduğunu, fütüvvetin ne olduğunu izah eden âlimlerin eserleri, hususî adları ne olursa olsun fütüvvetname adıyla bilinir.

Fütüvvetnamelerin çıkış noktası, tasavvuf usul ve erkânı olsa da zaman içerisinde manası genişlemiş, farklı alanları da kapsar hâle gelmiştir. Tasavvuf, Osmanlı’da hayatın içinde cevelan eden bir nefes alıp verme gibi tabi ve yaygın hâle gelmişti. Ecdadın esnaf loncalarından asker ocaklarına ayakkabı diken ustadan, ok talimi yapan askere kadar toplumun

tüm katmanlarında İslâm’ın yigitlerini yetiştirmek için gayret eden tasavvuf yaşanmaktaydı. İşte fütüvvetnameler, bu tariflerin işlendiği eserlerdir.

Fütüvvetnamelerin ruhu ve gayesi, membaı ve maksadı birdir. Fütüvvetnameler, İslâm’ın nuruyla müzeyyen olan bir gencin nasıl olması gerektiğini tarif etmek muradındaki eserlerdir.

Bir Etiket

FERAĞ KAYDI

فراغ قیدی

Kitap, insanlık tarihinin en kıymetli varlıklarından biri. Günümüzde bu kıymet, kitabın muhtevasından ve gayretiyle satırları sayfaya döken yazardan gelse de eski çağlarda kitap, meta olarak da kıymetli idi.

Kâğıdından cildine, süslemelerinden hattına, kenar kayıtlarından minyatürlerine kadar her bir detayı başka bir hüner sahibinin elinden çıkan yazma kitaplar, sadece günümüzde değil, yazıldıkları çağda da nadir eserlerdi.

Ferağ kaydı ise bir yazma eserin en sonuna düşülen istinsah notuydu. Hattat, eserin yazım işlemini bitirdikten sonra en sona “kad vaka’a’l-ferâğ...” diye başlayan bir not düşerdi. Bu ifadeyi, “İşi bitirip selamete ulaştık.” şeklinde tercüme edebiliriz. Ferağın vaki olduğunu beyan ile başlayan bu notun içinde, eserin yazma işleminin başladığı ve bitirildiği tarih olurdu. Aslında ferağ kaydı, yazma eserin kütüphane katalog notu yerine geçiyordu. Dijital kataloglamanın olmadığı da düşünülürse ferağ kaydı, yazma eserlerin yaşını tespit etmek için oldukça önemliydi.

Kitabın en sonunda yer alan bu notlar, kimi zaman “ketebehû” diye başladığı için, “ketebe kaydı” şeklinde de anılırdı. Ferağ kaydının bir diğer adı da “istinsah kaydı” idi.

Ferağ kaydında kitabın ana metninden farklı bir yazı tipi kullanılırdı. Ferağın geniş başlayıp gittikçe küçülen satırlar ile ters bir üçgen biçiminde yazılması da ferağ kaydına ait bir gelenektir. Ferağ kaydını düşen hattatlar, eseri istinsah etmişse evvelki yazım tarihi ile beraber ferağını da yazardı.

Ferağ kaydı, kitapların tek tek elle çoğaltıldığı çağlardan kalma veciz bir hatıra. Şimdi logolar, künyeler, barkodlar, bandroller, ISBN’ler vs. ile dolu kitaplarımız. Peki, ferağ vaki oluyor mu bir kitap bitince?